

מחודדים

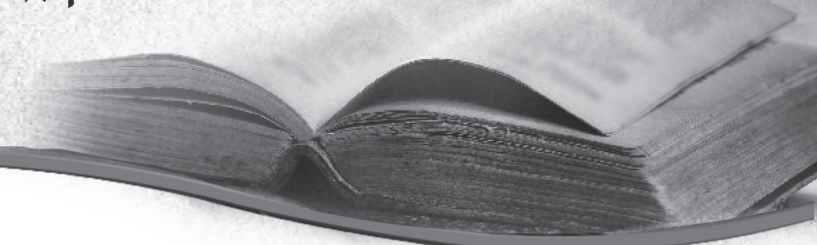
ת"ר ושנתם שיהיו דברי תורה מחודדים בפיך (קידושין 5.)

מערכת: 073-249-0403
sikumhadaf12@gmail.com

לע"נ

הגה"ח ר' פינחס רוזנבוים זצ"ל
בהרה"ח ר' בנימין ביינוש זצ"ל

יום ראשון פרטת וארא – כ"ב טבת תש"פ

דף ט"ז ע"א

למה נסמכו אהלים לנחלים? מה נחלים מעלין את האדם מטומאה לטהרה, אף אהלים (בתי מדרשות) מעלין את האדם מכף חובה לכף זכות.

קרא ק"ש וטעה, ואינו יודע היכן: אם יודע שבפרק זה טעה ודילג, אבל אינו יודע באיזה מקום - יחזור לראש הפרק. ואם יודע שגמר הפרשה ואינו יודע איזו - יחזור לפרק ראשון. יודע שצריך לומר 'וכתבתם' ואינו יודע אם ראשון אם שני - יחזור לראשון. אך אם פתח ב'למען ירבו ימיכם', ודאי אמר כל הקודם דסריכה נקט ואתי.

האומנין העוסקים במלאכתן בראש האילן או הגדבך, והגיע זמן קריאת שמע - קורין שם. ובפרק ראשון צריכים ליבטל ממלאכתן כדי שיוכלו לכיין, אבל בפרק שני עוסקין במלאכתן וקורין.

אין האומנין רשאים להתפלל בראש האילן ובראש הגדבך - שהתפילה רחמים היא וצריכה כוונה, ומחמת פחדם שמא יפלו אין יכולים לכיין. ודוקא בשאר אילנות, אבל בראש התאנה ובראש הזית מתפללים, שענפיהם מרובים ויכולין לעמוד שם בלא פחד.

בעל הבית יורד למטה ומתפלל גם בראש הזית וראש התאנה - שאין דעת מיושבת עליו מחמת פחדו, ורק בפועלים הקילו מפני בטול מלאכה.

חתן פטור מקריאת שמע - מלילה הראשונה ועד מוצאי שבת אם לא עשה מעשה. רבן גמליאל קרא בליל נשואיו, שלא רצה לבטל הימנו מלכות שמים אפילו שעה אחת.

הקורא את שמע צריך שיכוין את לבו (בפרשה ראשונה) - שנאמר 'שמע ישראל', ולהלן נאמר 'הסכת ושמע ישראל', מזה להלן בהסכת אף כאן. (ועיין לעיל יג: כל השיטות עד היכן צריך כוונה).

פועלים העושין מלאכה אצל בעל הבית - אם עושים בסעודתן בלבד, קורין קריאת שמע, ומברכין לפני ולאחריה, ומברכין על הפת לפני ולאחריה כתיקונה, ומתפללין שמונה עשרה. אבל אין יורדין לפני התיבה ואין נושאים כפיהם.

ואם מקבלים גם שכר - מתפללין מעין שמונה עשרה, ואין מברכים לפני אכילת פת, לפי שאינה מן התורה. ולאחריה מברכין שתי ברכות - ראשונה כתיקונה, שניה פותח בברכת הארץ וכולל בה בונה ירושלים. ואם היה בעל הבית מיסב עמחן - מברכין כתיקונה.

חיוב ק"ש לכוונס את הבתולה והאלמנה, והאבל - נתבאר לעיל (יא.).

דף ט"ז ע"ב

רבן גמליאל רחץ לילה הראשון שמתה אשתו - סבר אנינות לילה מדרבנן, ובאיסטניס לא גזרו.

רבן גמליאל קיבל תנחומין כשמת טבי עבדו - אף שאין מקבלין תנחומין על העבדים, לפי שכשר היה.

חתן הרוצה לקרות קריאת שמע לילה הראשון - לת"ק קורא, ולרבן שמעון בן גמליאל לא כל הרוצה ליטול את השם יטול.

עבדים ושפחות - אין עומדין עליהם בשורה כשחוזרים מבית הקברות, ואין אומרים עליהם ברכת אבלים ותנחומי אבלים. אלא אומרים עליהם 'המקום ימלא לך חסרונך' כשם שאומרים לאדם על שורו ועל חמורו שמתו.

עבדים ושפחות אין מספידין אותן. ולרבי יוסי אם עבד כשר הוא, אומרים עליו הוי איש טוב ונאמן ונהנה מיגיעו. אמרו לו אם כן מה הנחת לכשרים.

אין קורין אבות אלא לשלשה - אברהם יצחק ויעקב, אבל לא לשבטים. ואין קורין אמהות אלא לארבע, שרה רבקה רחל ולאה, לפי שעד כאן היו חשובין ולא יותר.

עבדים ושפחות אין קורין אותם אבא פלוני ואמא פלונית, ושל רבן גמליאל היו קורים אותם כן, לפי שהיו חשובים.

'כן אברכך בחיי' - זו קריאת שמע. 'בשמך אשא כפי' - זו תפלה. ואם

עושה כן, עליו הכתוב אומר 'כמו חלב ודשן תשבע נפשי'. ולא עוד אלא שנוחל שני עולמים העולם הזה והעולם הבא, שנאמר 'ושפתי רננות יהלל פי'.

תנאים ואמוראים היו מוסיפים תפילות שונות בסוף התפילה:

א. רבי אלעזר: יהי רצון מלפניך ה' אלקינו שתשכן בפורינו אהבה ואחווה ושלוש וריעות, ותרבה גבולנו בתלמידים, ותצלח סופנו אחרית ותקוה, ותשים חלקנו בגן עדן, ותקנו בחבר טוב ויצר טוב בעולמך, ונשכים ונמצא יחול לבבנו ליראה את שמך, ותבא לפניך קורת נפשנו לטובה.

ב. רבי יוחנן: יהי רצון מלפניך ה' אלקינו, שתצונו בבשתנו ותביט ברענתנו, ותתלבש ברחמיך, ותתכסה בעזך, ותתעטף בחסידותך, ותתאזר בחנינותך, ותבא לפניך מדת טובך וענותנותך.

ג. רבי זירא: יהי רצון מלפניך ה' אלקינו שלא נחטא, ולא נבוש ולא נכלם מאבותינו.

ד. רבי חייא: יהי רצון מלפניך ה' אלקינו שתהא תורתך אומנותנו, ואל ידוה לבנו ואל יחשכו עינינו.

ה. רב: יהי רצון מלפניך ה' אלקינו שתתן לנו חיים ארוכים, חיים של שלום, חיים של טובה, חיים של ברכה, חיים של פרנסה, חיים של חלוץ עצמות, חיים שיש בהם יראת חטא, חיים שאין בהם בושה וכלימה, חיים של עושר וכבוד, חיים שתהא בנו אהבת תורה ויראת שמים, חיים שתמלא לנו את כל משאלות לבנו לטובה.

ו. רבי: יהי רצון מלפניך ה' אלקינו ואלקי אבותינו, שתצילנו מעזי פנים ומעזות פנים, מאדם רע ומפגע רע, מיצר רע מחבר רע משכן רע, ומשטן המשחית, ומדין קשה ומבעל דין קשה, בין שהוא בן ברית בין שאינו בן ברית, ע"כ. ואע"פ שהיו שוטרים עומדין במצות אנטונינוס להכות ולהגנם בכל העומדים עליו.

ז. רב ספרא: יהי רצון מלפניך ה' אלקינו, שתשים שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה, ובין התלמידים העוסקים בתורתך, בין עוסקין לשמה בין עוסקין שלא לשמה. וכל העוסקין שלא לשמה, יהי רצון שיהו עוסקין לשמה.

ח. רבי אלכסנדר (וי"א רב המנונא): יהי רצון מלפניך ה' אלקינו שתעמידנו בקרן אורה, ואל תעמידנו בקרן חשכה, ואל ידוה לבנו ואל יחשכו עינינו.

ט. י"א רבי אלכסנדר: רבון העולמים גלוי וידוע לפניך רצוננו לעשות רצונך, ומי מעכב שאור שבעיסה ושעבוד מלכיות, יהי רצון מלפניך שתצילנו מידם ונשוב לעשות חוקי רצונך בלבב שלם.

י. רבא: אלקי עד שלא נוצרתי איני כדאי, ועכשיו שנוצרתי כאלו לא נוצרתי, עפר אני בחיי קל וחומר במיתתי, הרי אני לפניך ככלי מלא בושה וכלימה. יהי רצון מלפניך ה' אלקי שלא אחטא עוד, ומה שחטאתי לפניך מרק ברחמיך הרבים, אבל לא על ידי יסורין וחלאים רעים. ע"כ. וזהו נוסח הוידוי שהיה רב המנונא זוטי אומר ביום הכיפורים.

יא. מר בריה דרבינא: אלקי נצור לשוני מרע, ושפתותי מדבר מרמה, ולמקללי נפשי תדום, ונפשי כעפר לכל תהיה, פתח לבי בתורתך ובמצותיך תרדוף נפשי, ותצילני מפגע רע מיצר הרע ומאשה רעה, ומכל רעות המתרגשות לבא בעולם, וכל החושבים עלי רעה, מהרה הפר עצתם וקלקל מחשבותם. יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי.

יום שני פרטת וארא – כ"ג טבת תש"פ

דף י"ז ע"א

רב ששת בזמן שהיה יושב בתענית, היה אומר אחר תפילתו: רבון העולמים גלוי לפניך בזמן שבית המקדש קיים אדם חוטא ומקריב קרבן, ואין מקריבין ממנו אלא חלבו ודמו ומתכפר לו, ועכשיו ישבתי בתענית ונתמעט חלבי ודמי, יהי רצון מלפניך שיהא חלבי ודמי שנתמעט כאילו הקרבתי לפניך על גבי המזבח ותרצני.

רבי יוחנן היה אומר לאחר שסיים ספר איוב: סוף אדם למות וסוף בהמה לשחיטה, והכל למיתה הם עומדים, אשרי מי שגדל בתורה ועמלו בתורה ועושה נחת רוח ליצורו, וגדל בשם טוב, ונפטר בשם טוב מן העולם, ועליו אמר שלמה 'טוב שם משמן טוב ויום המות מיום הולדו'.

רבי מאיר היה רגיל לומר: גמור בכל לבבך ובכל נפשך לדעת את דרכי, ולשקוד על דלתי תורתך, נצור תורתך בלבך ונגד עיניך עיניך תהיה יראתי, שמור פיך מכל חטא וטהר וקדש עצמך מכל אשמה ועון, ואני אהיה עמך בכל מקום.

חכמים היו רגילים לומר: אני בריה וחברי בריה, אני מלאכתי בעיר והוא מלאכתי בשדה, אני משכים למלאכתי והוא משכים למלאכתי, כשם שהוא אינו מתגדר במלאכתי כך אני איני מתגדר במלאכתי, ושמה תאמר אני מרבה והוא ממעיט, שנינו אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשמים.

אביי היה רגיל לומר: לעולם יהא אדם ערום ביראה, מענה רך משיב כמה, ומרבה שלום עם אחיו ועם קרוביו ועם כל אדם, ואפילו עם נכרי בשוק, כדי שיהא אהוב למעלה ונחמד למטה, ויהא מקובל על הבריות.

אמרו על רבן יוחנן בן זכאי שלא הקדימו אדם שלום מעולם – ואפילו נכרי בשוק.

רבא היה רגיל לומר: תכלית חכמה תשובה ומעשים טובים, שלא יהא אדם קורא ושונה ובוטע באביו ובאמו וברבו ובמי שגדול ממנו בחכמה ובמנין, שנאמר 'ראשית חכמה יראת ה' שכל טוב לכל עושיהם'. לעושים לא נאמר אלא לעושיהם, לעושים לשמה ולא לעושים שלא לשמה, וכל העושה שלא לשמה (שלומד לקנטר), נוח לו שלא נברא.

רב היה רגיל לומר: לא כעולם הזה העולם הבא, העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה ולא פריה ורביה ולא משא ומתן ולא קנאה ולא שנאה ולא תחרות, אלא צדיקים יושבין ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה, שנאמר 'ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו'.

גדולה הבטחה שהבטיח הקב"ה לנשים יותר מן האנשים – שנאמר 'נשים שאנגנות קמנה שמענה קולי בנות בטחות האזנה אמרת'.

ובמה זכותן של נשים? שמביאות את בניהם לבית הכנסת, ונותנות רשות לבעליהן ללמוד בבית המדרש, וממתנינים להם עד שחוזרים משם.

כשנפרדו חכמים מבית רבי אמי וי"א מבית רבי חנינא היו אומרים לו כך: עולמך תראה בחייך, ואחריתך לחיי העולם הבא, ותקוּתך לדור דורים, לבך יגהה תבונה, פיך ידבר חכמות, ולשונך ירחיש רגנות, עפעפיך יישירו נגדך, עיניך יאירו במאור תורה, ופניך יזהירו כזוהר הרקיע, שפתותיך יביעו דעת, וכליותיך תעלוזנה מישורים, ופעמיך ירוצו דברי עתיק יומין.

וכשנפרדו חכמים מבית רב חסדא וי"א מבית רבי שמואל בר נחמני – אמרו לו הפסוק 'אלופינו מסובלים'.

ונחלקו חכמים בפירוש פסוק זה: י"מ אלופינו בתורה ומסובלים במצוות, וי"מ אלופינו בתורה ובמצוות, ומסובלים בייסורים. 'אין פריך', שלא תהא סיעתנו כסיעתו של דוד שיצא ממנו אחיתופל, ואין יוצאת, שלא תהא סיעתנו כסיעתו של שאול שיצא ממנו דואג האדומי. 'ואין צוחה', שלא תהא סיעתנו כסיעתו של אלישע שיצא ממנו גחזי. 'ברחובותינו', שלא יהא לנו בן או תלמיד שמקדיח תבשילו ברבים.

דף י"ז ע"ב

חכמים נחלקו בפירוש הפסוק 'שמעו אלי אבירי לב הרחוקים מצדקה': י"א שאבירי לב הם הצדיקים, שכל העולם כולו נזוּיֵן בצדקתו של הקב"ה, אבל הם נזוּיֵן בדורו, כלומר בזכות שבידם. וי"א שכל העולם כולו נזוּיֵן בזכותם, והם אפילו בזכות עצמן אין נזוּיֵן (כמו שהעידה בת קול על רב חנינא, ראה בסמוך). וי"א שאבירי לב הם הרשעים, ועולה על הגויים הנקראים 'גובאי' (שם אומה) טפשי, שאפילו אחד מהם לא נתגיייר. וי"א שבני העיר 'מחסיא' הם אבירי לב, שרואים כבוד התורה פעמיים בשנה, שנאספים שם באדר ובאלול לשמוע הלכות החג, ולא נתגיייר אחד מהם.

בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ואומרת: כל העולם כולו נזוּיֵן בשביל חנינא בני, וחנינא בני די לו בקב חרובין מערב שבת לערב שבת.

מקום שנהגו לעשות מלאכה בתשעה באב – עושין. מקום שנהגו שלא לעשות, אין עושין. ובכל מקום תלמידי חכמים בטלים. אבל שאר בני אדם, אין להם להתגאות ולא לעשות מלאכה כתלמיד חכם. ולרבן שמעון בן גמליאל לעולם יעשה כל אדם את עצמו כתלמיד חכם אם ירצה, ואין בכך משום גאווה.

ולענין חתן שרוצה לקרות ק"ש בלילה ראשונה שנשא – מצאנו מחלוקת הפוכה, שלחכמים אם ירצה קורא, ואין בכך משום גאווה, ולרשב"ג לא יעשה כן משום יוהרא.

י"א שבאחת מן המחלוקת צריך להפך השיטה – כדי שלא יסתרו דברי חכמים ודברי רשב"ג. וי"א שלענין ק"ש סוברים חכמים שאין זה גאווה, שהרי כל אדם קורא ק"ש, ולענין מלאכה נחשב לגאווה, שהרי כל אדם עושה מלאכה. ורשב"ג סובר שלענין ק"ש התלוי בכוונה, אגן סהדי שאין יכול לכוין ויש בזה משום גאווה, אבל לענין מלאכה אין כאן גאווה כשהולך בטל, שהרואה אומר שאין לו מלאכה.

הדרן עלך היה קורא

פרק שלישי – מי שמתו

מי שמתו מוטל לפניו – פטור מקריאת שמע, ומן התפלה ומן התפילין, ומכל מצות האמורות בתורה, לפי שהוא טרוד במחשבת קבורתו, והיא טירדת של מצוה. **נושאי המטה, וחלופיהן, וחלופי חלופיהן** – אלו שלפני המטה, שיתעסקו בו כשתגיע המטה אצלם, אם יש צורך בהם פטורים. אבל אלו שלאחר המטה, שנשארוהו כבר, אפילו אם יש צורך בהם חייבין. ואלו ואלו פטורים מן התפלה. (לפי שאינה מן התורה).

קברו את המת וחזרו – אם יכולין להתחיל ק"ש ולגמור עד שלא יגיעו לשורה (שהיו מנחמין את האבל בהקף שורה סביבותיו בשוים מן הקבר). יתחילו. ואם לאו לא יתחילו. העומדים בשורה, הפנימיים פטורים והחיצונים חייבים.

מי שמתו מוטל לפניו – אוכל בבית אחר, שאם יאכל לפני המת נראה כלועג לרש. ואם אין לו בית אחר, אוכל בבית חברו. ואם אין לו בית חברו, עושה מחיצה ואוכל. ואם אין לו דבר לעשות מחיצה, מחזיר פניו ואוכל. ואינו מיסב ואוכל כדרך המסובין בחשיבות על צדו השמאלית ובמיטה, ואינו אוכל בשר, ואינו שותה יין, וא"צ לברך ברכת המוציא, ולא לברך ברכת המזון, ואין צריך שיברכו לו אחרים בברכת הלחם, ואינו מצטרף עם שלשה לזימון. ופטור מקריאת שמע ומן התפלה ומן התפילין ומכל מצות האמורות בתורה. ובשבת מיסב ואוכל בשר ושותה יין, ומברך ומזמן, ומברכין עליו ומזמנין עליו, וחייב בכל המצות האמורות בתורה, אבל פטור מתשמיש המיטה. ולרבן שמעון בן גמליאל, מתוך שנתחייב באלו נתחייב בכלן ואפילו בתשמיש.

י"א שלא אמרו שפטור מקריאת שמע ומתפלה ותפילין ומכל מצות האמורות בתורה אלא כשישוב לפני המת – והיינו שאין לו בית אחר והוא מחזיר פניו ואוכל, אבל אם הוא בבית אחר חייב בכל אלו, וכפי ששינו שרק אם מתו 'לפניו' פטור. וי"א שגם בבית אחר פטור, שמכיון שמוטל עליו לקברו ה"ז כמוטל לפניו, שנאמר 'ויקם אברהם מעל פני מתו', ונאמר 'ואקברה מתי מלפני'.

יום שלישי פרשת וארא – כ"ד טבת תש"פ

דף י"ח ע"א

המשמר את המת, אף על פי שאינו מתו – פטור מקריאת שמע ומן התפלה ומן התפילין ומכל מצות האמורות בתורה, משום שעוסק במצוה. היו שנים, זה משמר וזה קורא וזה משמר וזה קורא. לבן עזאי אם היו באים בספינה מניחו בזוית זו ומתפללין שניהם בזוית אחרת, שבספינה אין חוששים לעכברים. אבל לת"ק חוששין גם בספינה.

לא יהלך אדם בבית הקברות ותפילין בראשו וספר תורה בזרועו וקורא – ואם עושה כן עובר משום 'לועג לרש חרף עושהו', ודווקא תוך ארבע אמות אסור, אבל חוץ לארבע אמות חייב בכל המצוות, שהמת תופס ארבע אמות לקריאת שמע.

המוליך עצמות ממקום למקום – הרי זה לא יתנם בדסקיא (מרצוף גדול של עור) ויתנם על גבי חמור וירכב עליהם, מפני שנהג בהם מנהג בזיון. ואם היה מתירא מפני נכרים ומפני לסטים, מותר. וכדרך שאמרו בעצמות כך אמרו בספר תורה, בין ברישא ובין בסיפא.

כל הרואה את המת ואינו מלווה – עובר משום 'לעג לרש חרף עשהו'. ואם הלוחו, עליו הכתוב אומר 'מלוה' חונן דל ומכבדו חנן אביון, שהמלוה את המת (שאינו לך דל יותר ממנו). כאילו מלוה את המקום.

הנכנס לבית הקברות – יגביה את ציציתיו, כדי שלא יאמרו המתים למחר הם באים אצלינו ועכשיו מחרפים אותנו. שהמתים יודעים בזה (והפסוק 'המתים אינם יודעים מאומה' עולה על הרשעים שבחיייהם קרויים מתים. וראה עוד להלן).

כי החיים יודעים שימותו – אלו צדיקים שבמיתתן נקראו חיים, שנותנים אל לבם יום המיתה ומושכים ידיהם מן העבירה. 'ורשעים אינם יודעים מאומה' – אלו רשעים שבחיייהם קרויים מתים, שעושים עצמם כאינם יודעים וחוטאים.

דף י"ח ע"ב

פירוש הכתוב 'ובניהו בן יהודע בן איש חי חיל רב פעלים מקבצאל הוא הכה את שני אראל מואב והוא ירד והכה את האריה הארי בתוך הבאר ביום השלג'. בן איש חי – שאפילו במיתתו קרוי חי, רב פעלים מקבצאל – שריבה וקבץ פועלים לתורה. 'הוא הכה את שני אראל מואב' – שלא הניח כמותו לא במקדש ראשון ולא במקדש שני. 'הוא ירד והכה את הארי בתוך הבור ביום השלג' – י"א ששיבר חתיכות ברד וירד וטבל, וי"א ששנה תורת כהנים ביום חרפי.

הרשעים בחייהן קרויים מתים – שנאמר 'אתה חלל רשע נשיא ישראל', ועוד נאמר 'על פי שנים עדים או שלשה עדים יומת המת', אע"פ שעדיין חי, כבר נקרא מת. **המתים מרגישים בצער שלהן** – וכך דרשו חכמים: קשה רימה למת כמחט בבשר החי.

אבל בצער של אחרים – י"א שאין המתים יודעים, שאינם יודעים מעצמם מן הקורות בעולם. וממסקנת הגמרא (טו.) משמע שהם יודעים מעצמם אף בשל אחרים. **מעשה בחסיד שלן בבית הקברות בליל ר"ה ושמע רוחות שמספרות זו לזו מה יהא השנה, ועשה על פיהם, עד שנשמעו הדברים בין החיים ושוב לא סיפרו.** (ואין ראייה מזה שהמתים יודעים הנעשה בין החיים, שמה אחד מת וסיפר להן). ועוד מעשה באשה שמתה וידעה על אחת שמתה למחר. (ואע"פ שאינם יודעים, אפשר ש'דומה' מקדים ומכריז להן עכשיו יבוא פלוני).

אבוה דשמואל שמר מעות של יתומים והניחם באמת הריחיים באמצעה – אבל למעלה ולמטה הניח מעות שלו, שאם יבואו נגבים שגונבים מלמעלה יגנבו משלו, ואם האדמה תקלקל את המעות יתקלקלו משלו. (וידע לאחר מיתתו ששמואל בנו חשוב בין החיים, גם אם נאמר שהמתים אינם יודעים, לפי שהכריזו עליו שיפנו מקום עבורו). **לוי ישב מבחוץ בישיבה של מעלה** – שענשוהו על כל השנים שלא נכנס לישיבה של רב אפס והחליש את דעתו. והכניסוהו בפנים ע"פ בקשתו של שמואל.

המתים מספרים זה עם זה – שנאמר 'ויאמר ה' אליו זאת הארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב לאמר, אמר הקב"ה למשה לך אמור לאברהם ליצחק וליעקב שבועה שנשבעתי לכם כבר קיימתיה לבניכם. ואע"פ שהם יודעים מעצמם (לפי המסקנא שהמתים יודעים גם בשל אחרים), ביקש הקב"ה שיוודע להם כדי שיחזיקו טובה למשה.

יום רביעי פרשת וארא – כ"ה טבת תש"פ

דף י"ט ע"א

לרבי יצחק כל המספר אחרי המת כאלו מספר אחרי האבן – י"מ לפי

שאינם יודעים. ו"מ שהם יודעים ולא אכפת להם.

הקב"ה תובע בכבודו של תלמידי חכמים - אדם אחד דיבר על מר שמואל לאחר מיתתו, ונפל קנה מן הגג ופצע את הכיס שהמוח מונח בו. וכל המספר אחר מיטתו של תלמידי חכמים, נופל בגיהינום.

אם ראית תלמיד חכם שעבר עבירה בלילה אל תהרהר אחריו ביום - שבודאי עשה תשובה. ודוקא בדברים שבגופו, אבל בממוץ צריך שיחזירנו לבעליו.

לרבי יהושע בן לוי בכ"ד מקומות היו בית דין מנדין על כבוד הרב - ורבי אלעזר לא מצא נדוי מפורש במשנה רק בשלשה מקומות, אלא שרבי יהושע מדמה מילתא למילתא, וכל מקום שראה במשנה שנחלק היחיד על הרבים מחלוקת גדולה, או אחד מן החכמים שמדבר קשה כנגד גדול הימנו, אומר: ראוי היה כאן נדוי.

ואלו הן השלשה מקומות שמצאנו נידוי במשנתנו: א. המספר אחר מיטתו של תלמידי חכמים - עקביא בן מהללאל אמר על שמעיה ואבטליון שהשקו גירות משום שהיו דומין לה, ונדוהו, ומת בנדויו, וסקלו בית דין את ארונו. **ב. המזלזל בנטילת ידים** - לרבי יהודה לא נידו את עקביא בן מהללאל, שאין עזרה ננעלת על כל אדם בישראל בחכמה ובטהרה וביראת חטא כמוהו, אלא שנידו את אלעזר בן חנוך שפקפק בנטילת ידים, וכשמת שלחו בית דין והניחו אבן גדולה על ארונו, ללמדך שכל המתנדה ומת בנדויו בית דין סוקליו את ארונו. **ג. המגיס דעתו כלפי מעלה** - שמעון בן שטח שלח לחוני המעגל אלמלא חוני אתה גוזרני עליך נידוי, לפי שהטריח לפני המקום על עסק גשמים.

גירות שקינא לה בעלה ונסתרה - לעקביא בן מהללאל אין משקין אותה, שבני ישראל נאמר בפרשה. ולחכמים משקין אותה, וראיה לדבר משמעיה ואבטליון שהשקו שפחה משוחררת בירושלים.

רב יוסף תודוס איש רומי הנהיג את בני רומי להאכילן גדיים מקולסין (צלויים כשהם שלמים) בלילי פסחים זכר לפסח - ושלח לו שמעון בן שטח אלמלא תודוס אתה גוזרני עליך נדוי, שאתה מאכיל את ישראל קדשים בחוץ.

תנור של חרס העשוי ככלי ומטלטל, ותחלת ברייתו מן הטיט, ומצרפו בכבשן כשאר קדרות - אם נטמא, צריך נתיצה. ואם נתצו בענין זה שחתכו סביב סביב כחוליות עגולות, וחזרו וחיברו בטיט של חול בין חוליא לחוליא - רבי אליעזר מטהר עולמית שאינו עוד ככלי חרס, שלא נשרף בכבשן, וחכמים מטמאין. וזהו 'תנורו של עכנאי', שהקיפוהו הלכות כעכנאי וטמאוהו, ואתו היום הביאו כל טהרות שטיהר רבי אליעזר ושרפום לפניו, ולבסוף נידוהו לרבי אליעזר.

אין מוציאין את המת לקברו סמוך לקריאת שמע - לפי שמתבטליון מן הקריאה. ואם התחילו, אין מפסיקין. ואדם חשוב מוציאין לכתחילה.

העוסקים בהספד - בזמן שהמת מוטל לפניהם, נשמטין אחד אחד וקורין. ואם אין המת מוטל לפניהם, הן יושבין וקורין, והאבל יושב ודומם. הם עומדים ומתפללין, והוא עומד ומצדיק עליו את הדין, ואומר: רבון העולמים הרבה חטאתי לפניך ולא נפרעת ממני אחד מני אלף, יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתגדור פרוצותינו ופרצות כל עמך בית ישראל ברחמים. ולאביי אין לומר כן, שלעולם אל יפתח אדם פיו לשטן.

קברו את המת וחזרו - אם יכולין להתחיל ולגמור אפילו פרק אחד של ק"ש או פסוק אחד עד שלא יגיעו לשורה, יתחילו, ואם לאו לא יתחילו.

דף י"ט ע"ב

שורה הרואה פנימה, שרואה חלל ההקף אחורי שורה הפנימית, והאבל יושב שם - פטורה מק"ש, ושאינה רואה פנימה חייבת. ולרבי יהודה הבאים מחמת האבל פטורין, ואלו שלא באו אלא לראות את המאורע, חייבים.

המוצא כלאים בגדו - פושטן אפילו בשוק, שאין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה', וכל מקום שיש חלול השם אין חולקין כבוד לרב.

קברו את המת וחזרו, ולפניהם שתי דרכים, אחת טהורה ואחת טמאה - בא האבל בטהורה באין עמו (הכהנים) בטהורה, בא בטמאה באין עמו בטמאה משום כבודו. ודוקא כשהטמאה היא מדרבנן, כגון בית הפרס, שחכמים מחלו על כבודם משום האבל, אבל אם יש שם טמאה מן התורה, אין באין שם משום כבודו, שאין חכמה ואין תבונה לנגד ה'.

מנפח אדם בית הפרס והולך - שאם היה שם עצם יראנו. וכן אם נידוש בית הפרס ברגלים טהור, שנאמר שאינו טמא אלא מדרבנן סמוכו על בדיקה זו.

הכהנים מדלגין על ארוגות של מתים לקראת מלכי אומות העולם, שאם יזכה יבחיין בין מלכי ישראל בלבד, אלא אפילו לקראת מלכי אומות העולם, שאם יזכה יבחיין בין מלכי ישראל למלכי אומות העולם. ואע"פ שאין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה', רוב ארוגות יש בהן חלל טפח, ומן התורה אהל שיש בו חלל טפח חוצץ בפני הטמאה, אלא שחכמים גזרו על שיש בהן משום שאין בהן, ומשום כבוד מלכים לא גזרו.

גדול כבוד הבריות שדוחה לא תעשה שבתורה - ולא על לאו ממש, שאין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה', אלא על לאו של 'לא תסור', שכל איסור דרבנן הסמיכוהו חכמים על לא תסור, וחכמים התירוהו משום כבוד הבריות.

כהן שמצא אבידה והיא בבית הקברות, או שהיה זקן ואינה לפי כבודו, או שהיתה מלאכתו מרובה משל חברו - מתעלם ממנה, ואע"פ שאין חכמה ואין עצה כנגד ה', כאן נאמר 'והתעלמת' ללמד שפעמים אתה מתעלם. ואין למדים מזה להתיר שאר איסורים, שאיסורא ממנו לא ילפינן.

ההולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו - ושמע שמת לו מת, לא יטמא. אבל מטמא למת מצוה, ואע"פ שאין חכמה ואין עצה כנגד ה', כאן נאמר 'לאחותו', ללמד שלאחותו אינו מטמא אבל מטמא למת מצוה. ואין למדים מזה לשאר איסורים, שכאן הוא ב'שב ואל תעשה'.

יום המיטי פרטית וארא - כ"ו טבת תש"פ

דף כ' ע"א

הטעם שלראשונים נתרצחו נסים ולאחרונים לא - לפי שהראשונים מסרו נפשם על קדושת השם. **רב אדא בר אבהה קרע מע"ג כותית לבוש חשוב** - ומשנודע לו שכותית היא שילם לה ארבע מאות זוז דמי שויה, ושמה היה מתון, אמר 'מתון מתון שויו ארבע מאות זוז' (כלומר שתי פעמים מאתיים, שוין ארבע מאות. ו"מ מתון לשון המתנה, שאם היה ממתין היה משתכר ארבע מאות זוז).

זיתים שמוסקין אותם עם העליון כדי לאחוז בהן - הרי העליון יד לזיתים להביא להם טומאה, שהיד מביא טומאה על האוכל. ואם כבשן בטרפיהן בחמוץ, בטלה תורת יד מן העליון, שהכבישה מרקבתו ומרככתו ואינו ראוין שוב לאחוז בהן.

רב גידל היה רגיל לישב בשערי טבילה והורה לנשים איך לטבול - ולא חשש מיצר הרע שהיו דומין לו כאווזים.

וכן נהג רבי יוחנן, כדי שיראוהו הנשים מיד בעלייתן, ויהיה להם בנים הגונים. ולא חשש מעין הרע, שהיה מזרעו של יוסף שאין עין הרע שולט בהן. **י"א שנאמר 'בן פורת יוסף בן פורת עלי עין'**, אל תקרי עלי עין אלא עולי עין. וי"א שנאמר 'ידיגו לרב בקרב הארץ', מה דגים שבים מים מכסי עליהם ואין עין הרע שולט בהם, אף זרעו של יוסף. וי"א שעין שלא רצתה לזון ממה שאינו שלו, אין עין הרע שולט בו.

דף כ' ע"ב

נשים ועבדים וקטנים - פטורין מקריאת שמע ומתפילין. ואע"פ שהן מצוות עשה שהזמן גרמא, צריך להשמיענו שאשה פטורה, שלא נחייב אותה בק"ש הואיל ויש בה מלכות שמים, ובתפילין משום שהוקשו למזוזה.

וחייבין בתפילה ובמזוזה ובברכת המזון - תפילה משום שרחמים היא, ומדרבנן היא, ותקונה גם לנשים ולחונן הקטנים. ומזוזה וברכת המזון אע"פ שהן מצוות עשה שאין הזמן גרמא, צריך להשמיענו שחייבת, שלא נפטור אותה ממזוזה שהוקש לתלמוד תורה, ומברכת המזון שלא נאמר שהזמן גרמא היא, משום שנאמר 'בת ה' לכם בערב בשר לאכל ולחם בבקר לשבוע'.

בגמרא נסתפקו אם חיוב הנשים בברכת המזון הוא מן התורה, לפי שהיא מ"ע שאין הזמן גרמא - ולפי זה מוציאות גם אנשים שאכלו כדי שביעה וחייבים בברכת המזון מן התורה. או שהן חייבות רק מדרבנן, שמן התורה פטורות שנאמר 'על הארץ הטובה אשר נתן לך', והארץ לא ניתנה להתחלק לנקיבות. ולפי זה אין מוציאות את האנשים, אלא אם אכלו האנשים פחות מכדי שביעה שחיובם רק מדרבנן.

נשים חייבות בקידוש היום דבר תורה - ואע"פ שהיא מצות עשה שהזמן גרמא, שנאמר 'זכור ושמור', כל שישנו בשמירה ישנו בזכירה, והנשים ישנו בשמירה שהן חייבות במצוות לא תעשה שהזמן גרמא.

באמת אמרו בן (קטן) מברך לאביו, ועבד מברך לרבו, ואשה מברכת לבעלה. (וכגון שאכל האב שיעור דרבנן. וכן הבעל אם נאמר שחיוב האשה בברכת המזון הוא רק מדרבנן). אבל אמרו חכמים, תבא מאירה לאדם שאשתו ובניו מברכין לו.

אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה: רבוש"ע כתוב בתורתך אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד', והלא אתה נושא פנים לישראל, שנאמר 'ישא ה' פניו אליך'. אמר להם וכי לא אשא פנים לישראל, שכתבתי להם בתורה 'ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך' (עד שיאכל כדי שביעה), והם מדקדקים על עצמם עד כזית (לר"מ) ועד כביצה (לר"י).

בעל קרי מהרהר ק"ש בלבו כשמגיע זמן המקרא. (מתקנת עזרא שלא יעסוק בתורה עד שיטבול), ואינו מברך לא לפניו ולא לאחריה אפילו בהרהור, שמכיון שחיוב הברכות אינה מן התורה, לא הצריכוהו חכמים.

ועל המזון מברך לאחריו (שהוא חיוב דאורייתא). ולת"ק אינו מברך לפניו (שאינה מן התורה). ולרבי יהודה מברך לפניו ולאחריהם.

לרבינא הרהור כדבור דמי - (וגם שאר בני אדם יוצאים ידי חובת ק"ש בהרהור). שאם אינו כדיבור, למה בעל קרי מהרהר. אבל לענין בעל קרי אין אומרים הרהור כדיבור שהיא אסור להרהר כמו שאסור לדבר, כמו שמצאנו בסיני שהוזהרו באל תגשו אל אשה, ועל סמך זה תיקן עזרא טבילה לבעל קרי. (ושם היה בדיבור. תוס').

לרב חסדא הרהור לאו כדבור - ואין יוצאים ידי חובת ק"ש בהרהור, וחכמים תקנו הרהור לבעל קרי בק"ש וברכת המזון, למסקנת הגמרא לפי שחיובה מן התורה. (לכך הצריכוהו לפחות שיהרהר אע"פ שאינו יוצא בה). אבל בתפילה שחיובה מדרבנן לא הצריכוהו אפילו להרהר.

יום טיטי פרטית וארא - כ"ז טבת תש"פ

דף כ"א ע"א

היה עומד בתפלה ונזכר שהוא בעל קרי - לא יפסיק אלא יקצר. אבל אם נזכר קודם שהתחיל להתפלל, לא יתחיל, ואפילו בהרהור, שמשום שחיובה רק מדרבנן לא הצריכוהו להרהר כמו בק"ש וברכת המזון.

מניין לברכת המזון לאחריה מן התורה? שנאמר 'ואכלת ושבעת וברכת'. מניין לברכת התורה לפניו מן התורה? שנאמר 'כי שם ה' אקרא הבו גדל לאלקינו'.

רבי יוחנן רצה ללמד ברכת התורה לאחריה בק"ו מברכת המזון שא"צ ברכה לפנייה וצריכה לאחריה, וכן ברכת המזון לפנייה בק"ו מברכת התורה שא"צ ברכה לאחריה. ונדחו דבריו. כי מה למזון שכן נהנה, ומה לתורה שכן חיי עולם.

לשיטת רב יהודה חיוב ק"ש הוא מדרבנן - שהפסוק 'בשכבך ובקומך' עולה על דברי תורה. ולפיכך אם היה לו ספק אם קרא ק"ש או לא קרא, אינו חוזר וקורא. אבל אמירת 'אמת ויציב' חיובה מן התורה, משום הזכרת יציאת מצרים, לפיכך אם היה לו ספק אם אמר אמת ויציב, חוזר ואומר.

והטעם שלשיטתו א"צ בעל קרי להרהר בברכת אמת ויציב - שכבר הזכיר יציאת מצרים בק"ש, ועדיף שיהרהר בק"ש ממה שיהרהר באמת ויציב, לפי שיש בה גם הזכרת יציאת מצרים וגם עול מלכות שמים.

ולשיטת רבי אלעזר חיוב ק"ש הוא מן התורה - ולפיכך אם היה לו ספק אם קרא ק"ש, חוזר וקורא.

היה לו ספק אם התפלל או לא התפלל - לרבי אלעזר אינו חוזר ומתפלל. ולרבי יוחנן 'הלוואי שיתפלל אדם כל היום כולו'.

ואם היה עומד בתפלה ונזכר שהתפלל (בוודאי) - לשמואל פוסק, אפילו באמצע ברכה. (והלכה כרבי יוחנן בספק שיחזור ויתפלל, וכשמואל בוודאי, שיפסיק אפילו באמצע ברכה).

תלמידים שטעו והזכירו בתפילת שבת ברכות של חול (אתה חונן וכו') - גומרים כל אותה ברכה שהם עומדים בה. שיש חיוב תפילה גם בשבת, אלא שחכמים לא הטריחו לומר כל הברכות משום כבוד שבת.

התפלל ונכנס לבית הכנסת ומצא צבור שמתפללין - אם יכול לחדש בה דבר יחזור ויתפלל. ואם אין יכול לחדש, אל יחזור ויתפלל, אע"פ שמתחילה התפלל רק ביחיד ועתה רוצה להתפלל בציבור.

דף כ"א ע"ב

הנכנס לבית הכנסת ומצא צבור שמתפללין, נחלקו חכמים מה יעשה:

לשיטת רב הונא - אם יכול להתחיל ולגמור עד שלא יגיע שליח צבור למודים יתפלל, ואע"פ שאינו יכול לגמור עד שיגיע שליח ציבור לקדושה, שלשיטתו יחיד המתפלל עם הציבור אומר קדושה. אבל אם אינו יכול לגמור עד שיגיע ש"צ למודים, לא יתפלל, שאם אינו אומר מודים עם הציבור, הרואה את כולם כורעים והוא אינו כורע, נראה ככופר במי שחבריו משתחוין לו.

לשיטת רבי יהושע בן לוי - אם יכול להתחיל ולגמור עד שלא יגיע שליח צבור לקדושה יתפלל, ואם לאו אל יתפלל, שלשיטתו יחיד המתפלל עם הציבור אינו אומר קדושה.

מנין שאין היחיד אומר קדושה - שנאמר 'ונקדשתי בתוך בני ישראל', כל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה, שלמדים 'תוך תוך' מהבדלו מתוך העדה הזאת' מה להלן עשרה אף כאן עשרה.

אין מפסיקים באמצע תפילת שמונה עשרה לומר מודים או קדושה עם הציבור. וי"א שלאמירת 'אמן יהא שמיה רבה' פוסק, שלכל דבר אין מפסיקין חוץ מן יהא שמו הגדול מבורך שאפילו עוסק במעשה מרכבה פוסק. ואין הלכה כדבריו.

בעל קרי אסור בדברי תורה - שנאמר 'הודעתם לבניך ולבני בניך', וסמוך לו 'יום אשר עמדת' וגו', מה להלן בעלי קריין אסורין אף כאן בעלי קריין אסורין. ולרבי יהודה מותר בדברי תורה, ואע"פ שדורש סמוכין במשנה תורה, סובר שסמוכין אלו בא ללמד שכל המלמד לבנו תורה מעלה עליו הכתוב כאלו קבלה מהר חורב. ולמסקנת הגמרא (כב). מודה רבי יהודה שבעל קרי אסור בדברי תורה, ורק בברכת המזון הוא חייב, שלשיטתו ברכת המזון היא כהלכות דרך ארץ שבעל קרי מותר בהם.

רבי יהודה אינו דורש סמוכין - בכל התורה, ובמשנה תורה דורש.

מכשפה בסקילה - לכן עזאי מסמוכין, שנאמר 'מכשפה לא תחיה' וסמוך לו 'כל שוכב עם בהמה מות ימות', מה שוכב עם בהמה בסקילה אף מכשפה. ורבי יהודה אינו דורש סמוכין, ולמדו מאוב וידעוני שהיו בכלל כל המכשפים ויצאו, להקיש להן ולומר לך מה אוב וידעוני בסקילה אף מכשפה בסקילה.

לרבי אליעזר נושא אדם אנוסת אביו ומפותת אביו אנוסת בנו ומפותת בנו. ולרבי יהודה אסור באנוסת אביו ובמפותת אביו, שנאמר 'לא יקח איש את אשת אביו ולא יגלה כנף אביו', כנף שראה אביו לא יגלה. ומנין שבאנוסת אביו הכתוב מדבר? שנאמר סמוך לו 'ונתן האיש השוכב עמה', ורבי יהודה דורש סמוכין במשנה תורה.

זב שראה קרי, ונדה שפלטה שכבת זרע שהיא כבעל קרי, המשמשת וראתה דם - לת"ק צריכים טבילה לדברי תורה, אע"פ שיש להם טומאה אחרת שאין יוצאים ממנה בטבילה זו. ורבי יהודה פוטר, אבל בעל קרי גרידא, צריך טבילה - לפי המסקנא שרבי יהודה אוסר בעל קרי בדברי תורה.

טבת קודש פרשת וארא - כ"ח טבת תש"פ

דף כ"ב ע"א

בעל קרי שאין לו מים לטבול - קורא קריאת שמע, ואינו מברך לא לפנייה ולא לאחריה. לרבי מאיר אוכל פתו ומברך לאחריה, ואינו מברך לפנייה אבל מהרהר בלבו ואינו מוציא בשפתיו. ולרבי יהודה מוציא בשפתיו גם בברכה שלאחריה, שלשיטתו ברכת המזון דינה כהלכות דרך ארץ שבעל קרי מותר בהן.

ומנין שבעל קרי אסור בדברי תורה - שנאמר 'הודעתם לבניך ולבני בניך', וכתוב בתריה 'יום אשר עמדת לפני ה' אלקיך בחורב', מה להלן באימה ובריאה

וברתת ובזיע, אף כאן באימה ובריאה וברתת ובזיע, מכאן אמרו הזבים והמצורעים ובאין על גדות מותרים לקרות בתורה ובנביאים ובכתובים, לשנות במשנה וגמרא ובהלכות ובאגדות, אבל בעלי קריין אסורים.

לשיטת רבי יוסי שונה בעל קרי במשניות השגורות בפיו - שמוציאן מפיו במרוצה ואין צריך להאריך בהן, ובלבד שלא יציע את המשנה בטעמי פירושיהם. וי"א שמוציא את המשנה, ואינו מציג את המדרש, וכן פסק רב. וי"א שגם מציג את המדרש, ובלבד שלא יאמר אזכרות שבו. וי"א שלא יכנס למדרש כל עיקר, לא להציע ולא לשנות, אבל נכנס לבית המדרש ושותק. וי"א שלא יכנס לבית המדרש כל עיקר. ולרבי יהודה שונה בהלכות דרך ארץ, ואע"פ שהקל רבי יהודה על אחרים, החמיר על עצמו שלא לשנות הלכות דרך ארץ קודם טבילה.

ולרבי יהודה בן בתירא בעל קרי מותר בדברי תורה, שאין דברי תורה מקבלין טומאה - ומעשה בתלמיד אחד בעל קרי שהיה מגמגם למעלה מרבי יהודה בן בתירא, אמר לו: בני פתח פיך ויאירו דבריך, שאין דברי תורה מקבלין טומאה, שנאמר 'הלא כה דברי כאש נאם ה'', מה אש אינו מקבל טומאה אף דברי תורה.

העולם נוהגים כשלשה זקנים: א. כרבי אלעאי בראשית הגז - שאינו נוהג אלא בארץ. ב. כרבי יאשיה בכלאים - שאינו חייב עד שיזרע חטה ושעורה וחרצן במפולת יד. ג. כרבי יהודה בן בתירא - שבעל קרי מותר בדברי תורה.

י"א בשם זעירי שבטלו טבילת עזרא - וכרבי יהודה בן בתירא. וי"א שבטלו לנטילה, שרב חסדא קילל למי שמחזר אחר מים בזמן התפילה.

בעל קרי שנתנו עליו תשעה קבין מים טהור - נחום איש גם זו לחשה לרבי עקיבא, ורבי עקיבא לחשה לבן עזאי. וכן עזאי י"א שיצא ושנאה לתלמידיו בשוק, משום בטול תורה ומשום בטול פריה ורביה, שהיו נמנעים מתשמיש מפני טורח הטבילה. וי"א שלחשה לתלמידיו, שלא יהו תלמידי חכמים מצויים אצל נשותיהם כתרנגולים.

לרב הונא אפשר לטבול טבילה זו (של בעל קרי לדברי תורה) במרחצאות של חמין - ולרב חסדא ולרב אדא בר אבהו צריך טבילה במקוה כשאר טבילות. ויש שהקילו במרחצאות או בנתינת תשעה קבין, ויש שמחמירין בארבעים סאה, וכל המחמיר בה על עצמו, מאריכין לו ימיו ושנותיו. לרבי יהושע בן לוי א"צ לחזור אחר טבילה בארבעים סאה, אלא אפשר בנתינת תשעה קבין. ולרבי חנינא גדר גדול גדרו בה, שמעשה באחד שפירש מעבירה לפי שלא היה לו ארבעים סאה.

וכשם שארבעים סאה מועיל רק בטבילה ולא בנתינה - כך תשעה קבין מועיל רק בנתינה ולא בטבילה.

דף כ"ב ע"ב

למסקנת הגמרא עזרא תיקן לבריא המרגיל (שממשיך את הקרי עליו, שמשמש מטתו) טבילה בארבעים סאה, ולא תיקן נתינת תשעה קבין כלל. וחכמים תיקנו נתינת תשעה קבין לבריא שראה קרי באנסו. ואמוראים נחלקו בדין חולה, י"א שדינו כבריא, וכשמרגיל צריך טבילה, ולאנסו צריך נתינת תשעה קבין. וי"א שחולה המרגיל דינו כבריא הרואה לאנסו שדי לו בנתינת תשעה קבין, וחולה הרואה לאנסו פטור מכלום.

רב נחמן תיקן דלי בת תשעה קבין ליתן מים לתלמידים - שסובר שחולה המרגיל די לו בנתינת תשעה קבין, אבל לסובר שרק חולה לאנסו צריך תשעה קבין, א"צ לזה, שחולה לאנסו לא שכיח.

ולהלכה פסק רבא שהמרגיל צריך טבילה בין בריא ובין חולה, ובריא שראה לאנסו צריך תשעה קבין, וחולה שראה לאנסו פטור מכלום.

לת"ק אין מועיל נתינת תשעה קבין לבעל קרי אלא ללמוד תורה לעצמו, אבל ללמד לאחרים צריך טבילה בארבעים סאה. י"א שדברי ת"ק בחולה המרגיל, אבל חולה לאנסו די לו בנתינת תשעה קבין גם כשמלמד לאחרים, וי"א שאפילו חולה לאנסו, כל שמלמד לאחרים צריך טבילה בארבעים סאה.

ולרבי יהודה צריך ארבעים סאה מכל מקום (ונתינת תשעה קבין אינו מועיל) - י"א ש'מכל מקום' בא לרבות אפילו מים שאובין, ובלבד שיהיו בקרקע, אבל לא בכלי. וי"א שגם ארבעים סאה בכלים מועיל.

רב חמא היה נוהג לטבול בערב פסח כדי להוציא רבים ידי חובתן, כדין המלמד לאחרים, ובשאר ימות השנה היה נותן עליו תשעה קבין. ואין הלכה כמותו. (י"א שגם ללמד לאחרים די בנתינת תשעה קבין, וי"א שהלכה כר"י בן בתירא שאין דברי תורה מקבלין טומאה).

היה עומד בתפלה ונזכר שהוא בעל קרי - לא יפסיק תפלתו לגמרי, אלא יקצר כל ברכה וברכה.

ירד לטבול - אם יכול לעלות ולהתכסות ולקרות עד שלא תהא הנץ החמה (כותיקין. להלן כה:), יעלה ויתכסה ויקרא. ואם לאו, יתכסה במים ויקרא. ולא יתכסה לא במים סרוחים ולא במי המשרה.

ולא יקרא ק"ש אצל מי רגלים - עד שיטיל לתוכן מים.

וכמה ירחיק ממי רגלים ומן הצואה - ארבע אמות.

היה קורא בתורה ונזכר שהוא בעל קרי - אינו מפסיק ועולה, אלא מגמגם במרוצה וקורא. לרבי מאיר אין בעל קרי רשאי לקרות בתורה יותר משלשה פסוקים.

היה עומד בתפלה וראה צואה כנגדו - מהלך לפניו עד שיזרקנה לאחוריו ארבע אמות. ואם אי אפשר לילך לפניו כגון שיש שם נהר, ילך לצדדין.

היה מתפלל ומצא צואה במקומו - לרבה אע"פ שחטא תפלתו תפלה, ולרבה הואיל וחטא, אע"פ שהתפלל תפילתו תועבה.